

København, Aarhus og Barcelona, d. 31. juli 2021

Høringssvar fra NOAH Friends of the Earth Denmark, VedvarendeEnergi og Grup de Cientifics i Tècnics per un Futur No Nuclear / Group of Scientists and Engineers for a Non-Nuclear Future om forslag til Inatsisartutlov om forbud mod forundersøgelse, efterforskning og udnyttelse af uran

For det første vil NOAH Friends of the Earth Denmark, VedvarendeEnergi og Grup de Cientifics i Tècnics per un Futur No Nuclear / Group of Scientists and Engineers for a Non-Nuclear Future gerne takke Departementet for Råstoffer for denne mulighed for at deltage i den offentlige høringsproces og fremsætte dette høringssvar, selvom sidstnævnte ikke har nogen tilknytning til Grønland og Rigsfællesskabet. Vi forstår, at myndigheder, NGOer og enkeltpersoner uden for Grønland og Rigsfællesskabet har fået en sådan chance og ønsker at complimentere regeringen for dens åbenhed og vilje til at fremme inddragelse af offentligheden.

Som miljøorganisationer støtter vi forestillingen om, at atmosfæren, klimaet, luften, vandet og floraen og faunaen er globale fælledele, som nationerne forvalter på vegne af nuværende og fremtidige generationer ud fra princippet om bæredygtig udvikling. Hverken national suverænitet eller privat ejendomsret giver nogen ret til at påføre miljøet væsentlig og uoprettelig skade. Derfor er vi enige i, at alle skal have ret til at kommentere på aktiviteter såsom uranminedrift, der ikke kun skader det lokale miljø dér, hvor den finder sted, men også – som følge af rækkevidden af den nukleare brændselskæde - har alvorlige negative sundheds- og miljøkonsekvenser på globalt niveau.

For det andet vil vi lykønske Departementet for Råstoffer og regeringen med den hurtige opfyldelse af løftet i regeringens koalitionsaftale om at genindføre uranforbuddet. Sådan som det er beskrevet i lovforslaget vil det forhindre prospektering, efterforskning og udnyttelse af uran, uanset om uran er hoved- eller et biprodukt i forbindelse med råstofaktiviteter. Det vil gøre det umuligt for uran og sjældne jordarter mineprojektet Kuannersuit / Kvanefjeld at fortsætte. Følgelig foreslår vi, at Departementet for Råstoffer drager konsekvensen og standser Kuannersuit / Kvanefjeld-projektet, så snart et lovforslag er vedtaget og sørger for, at myndighedsbehandlingen ikke trækker i langdrag.

Vi er tillige glade for, at der ikke er fastsat bestemmelser i lovforslaget om kompensation til licensholdere, hvis deres licenser bliver tilbagekaldt eller begrænset, og det endvidere fastslås, at bestemmelserne i lovforslaget ikke tillader erstatning til licensholdere for mistede eller begrænsede licenser.

Selvom vi generelt støtter lovforslaget og har den opfattelse, at det kan spille en stor og positiv rolle for befolkningens sundhed og i beskyttelsen af Grønlands miljø og på længere sigt af de selvsamme grunde gavner den grønlandske økonomi, ønsker vi påpege, at nogle af bestemmelserne efter vores mening kunne uddybes nærmere og nogle tilfælde forbedres.

I forbindelse med lovforslaget er disse bestemmelser følgende:

(i) NOAH, VedvarendeEnergi og Grup de Cientifics i Tècnics per un Futur No Nuclear bifalder den omstændighed, at en ansøgning om udnyttelsestilladelse i henhold til bestemmelserne i Råstofloven bliver afslået, hvis den påtænkte håndtering af uran som et biprodukt ikke er mulig på en miljømæssigt forsvarlig måde. Dette gælder også, selvom uranindholdet er i overensstemmelse med maksimumgrænsen i lovforslagets § 1, jf. de forklarende bemærkninger til § 1, stk. 2. Problemet er imidlertid, at den foreslåede urantærskel på 100 ppm i § 1, stk. 2 kun delvist er begrundet i sundheds- og miljøhensyn. Hovedformålet er sandsynligvis så lidt som muligt at begrænse de næsten 90 storskala-mineprojekter i forskellige udviklingsfaser, der hidtil har undgået negativ offentlig opmærksomhed.

Efter vores mening er den foreslåede urantærskel på 100 ppm for høj på grund af uranets økotoksiske egenskaber, men også på grund af variationer i uranets opløselighed, og andre skadelige radioaktive stoffer i minen. Syredannende mineaffald kan være årsagen til afvanding af syre fra stenene igennem tusinder af år. Især i forbindelse med syre- og anden mineafvanding er ethvert niveau af uran eller thorium farligt for miljøet. Følgelig bør de radioaktive stoffer underlægges restriktive miljøkvalitetsstandarder i lang tid efter en mines lukning. I drikkevand er uran radiotoksisk og endda mere kemotoksisk for mennesker, men især for vanddyr og andre organismer, i meget lave koncentrationer¹. På grund af afvandingen bør uranindholdet derfor vurderes for hver underkategori af malm og affaldssten.

Efter vores opfattelse bør andre radioaktive grundstoffer såsom thorium, der besidder en lignende kemisk økotoksicitet som uran og derfor udgør en stor radiologisk risiko, men også datternukliderne

¹ Uran kan være radiotoksisk for mennesker i koncentrationer på 100 mikrogram pr. liter i drikkevand. Den kemiske toksicitet for mennesker kan forekomme i koncentrationer på 15 mikrogram pr. liter. Økotoksiciteten over for f.eks. ferskvandsorganismer har en grænse på ca. 0,5 mikrogram pr. liter eller mindre, jf. den forudsagte koncentration uden virkning (PNEC) i European Commission, Scientific Committee on Health and Environmental Risks, Preliminary opinion on the environmental and health risks posed by depleted uranium, 2009, s. 16: [Microsoft Word - scher_o_119.doc \(europa.eu\)](#)

af uran, såsom polonium-210 og bly-210², ikke have deres egne separate tærskler. I stedet bør deres ppms lægges sammen og falde under den samme maksimumsgrænse defineret som radioaktivitetsenhederne Bq/kg. I betragtning af at der ikke er noget sikkert indhold af radioaktive stoffer eller andre giftige stoffer, *bør en samlet mængde af uran og thorium på 50 ppm anerkendes som den tilladte maksimumgrænse.*

I forbindelse med efterforskningen bør borekerner grundigt kemisk analyseres med hensyn til uran og thorium. Dette bør også anbefales for andre tungmetaller. Både fast og flydende efterforskningsaffald bør scannes for gamma- og betastråling. Målingerne bør foretages af uafhængige inspektører og offentliggøres så hurtigt som muligt (f.eks. på Internettet), så de gøres tilgængelige for lokalsamfundene. Det skal bemærkes, at efterforskning, der allerede har fundet sted, kan have produceret farligt og radioaktivt affald, som bør underlægges kontrol.

Endnu en måde at regulere uranproblemet på kunne være som i visse henseender i Finland at indføre en grænse på 10 tons for den tilladte samlede mængde akkumuleret uran årligt og gennem anvendelse af forsigtighedsprincippet bruge både ppm-maksimumstærsklen og 10 tons-grænsen for alle mineprojekter. 10 tons uran ækvivalerer 100.000 tons malm (og/eller affaldssten) med et indhold på 100 ppm uran.

Sammenfattende anbefaler vi, at regeringen vedtager en maksimumtærskel på 50 ppm for uran og thorium og forbeholder sig ret til administrativt at sænke den yderligere, hvis videnskabelig forskning underbygger et behov herfor af sundhedsmæssige og miljømæssige grunde. Samtidigt bør Departementet for Råstoffer anvende kriteriet om maksimalt 10 tons uran. Begge kriterier bør have konsekvenser for allerede eksisterende udnyttelseslicenser. Herudover bør efterforskningsprøver og mineaffald analyseres grundigt i forbindelse med deres indhold af radioaktive stoffer og beskrivelser af indholdet bør gøres offentligt tilgængelige i henhold til bestemmelserne i Aarhuskonventionen (se afsnit ii nedenfor).

Imidlertid er enhver kommentar til lovforslaget utilstrækkelig, hvis den ikke sker i lyset af råstoflovgivningen generelt. Følgelig vil vi gerne fremsætte følgende generelle kommentarer:

Sammen med næsten 140 andre grønne NGO'er fra hele verden, herunder fra Grønland, har vi opfordret til et moratorium for minedrift i stor skala i Grønland og argumenteret for, at den

² Man kan argumentere for, at en radioaktivitetsbaseret grænse eller en evalueringsnorm er passende for urandøtrene generelt. En international norm er 1000 Bq / kg, hvilket svarer til 40 mg / kg eller 40 ppm naturligt uran (til vurdering af strålingsaffald). En endnu lavere norm kan være passende for polonium-210 eller bly-210 og mulige bioakkumulerende datternuklider af thorium, når de ophobes og er opløselige fra procesaffaldet.

grønlandske regering bør kompenseres for det mulige tab af indtægter fra en sådan foranstaltning³. Indtil det sker, kan den grønlandske råstoflovgivning imidlertid drage fordel af følgende ændringer:

(ii) Grønland har ikke underskrevet Århuskonventionen og Grønlands miljølovgivning foreskriver ikke strategiske miljøkonsekvensvurderinger for mineralefterforskningsområder. Det betyder, at få steder i princippet er udelukket fra at blive udpeget til licensområder og offentligheden ikke på forhånd informeres om, hvilke områder der kan udpeges⁴. Regeringen bør tilslutte sig Århuskonventionen, således at ikke kun miljøkonsekvensvurderinger, men også strategiske miljøvurderinger af de planer og programmer, der sætter rammen for alle store og små mineprojekter, bliver obligatoriske⁵.

(iii) Regeringen bør underskrive og indføre standarder, foranstaltninger og regler fra FN's konvention mod korruption⁶ både i den offentlige og private sektor og sikre sig, at licensprocedurer ikke manipuleres med eller forstyres. Endvidere bør der sættes faste grænser mellem licensmyndigheden og mineselskaberne. Interessekonflikter bør forhindres ved at man i en rimelig periode indfører passende begrænsninger for tidligere offentligt ansattes erhvervsmæssige aktiviteter og for deres ansættelse i den private sektor efter fratræden eller pensionering i situationer, hvor deres aktiviteter har direkte tilknytning til de funktioner, de havde eller tilså, da de var offentligt ansat.

Det bør også være muligt at annullere prospekterings-, efterforsknings- og udnyttelsestilladelser, hvis en licensholder overtræder Grønlands straffelov, forsøger at manipulere med ansøgningsprocedurer, uretmæssigt påvirker beslutningsprocesser eller forsøger at underminere kommunal- og landstingsvalg med det formål at fremme mineprojekter. Desuden bør sikkerhedskontrol af licensansøgere gøres obligatorisk. Der bør oprettes en kontrolprocedure, der blandt andet tager højde for mulige tidligere straffedomme og eventuelle forbindelser til kriminelle organisationer for nøglepersoner i de virksomheder, der ansøger om en licens, adfærdsmønstre i forbindelse med andre mineprojekter i og uden for Grønland, og ikke kun betalingsevnen i forhold til licensafgifterne, som i øjeblikket er den eneste betingelse for at kunne ansøge om en licens.

³ NGO-erklæring, Opfordring til de grønlandske og danske regeringer og EU om at beskytte det grønlandske og arktiske miljø, 10/2 2021: [Erklaering om storskala minedrift og olie-og gasudvinding i Groenland 0.pdf \(noah.dk\)](#)

⁴ For yderligere oplysninger, se Ellen Margrethe Basse, Juridisk responsum om den gældende grønlandske lovgivning vurderet i lyset af Århuskonventionen, Juridisk Institut, Business and Social Sciences, Aarhus Universitet, juni 2014: <http://kortlink.dk/naalakkersuisut/pk6q>

⁵ De rettigheder, der garanteres af Århuskonventionen, vedrører tre områder: (a) Offentlighedens ret til adgang til miljøoplysninger fra administrative myndigheder og private entiteter, der varetager et offentligt ansvar for miljøbeskyttelse. (b) Offentlighedens ret til at deltage i visse miljømæssige beslutningsprocesser. (c) Offentlighedens ret til at kunne anke afgørelser til domstole eller administrative nævn i miljøspørgsmål. Transparens defineres i denne forbindelse som informationsret til alle personer og interessenter således, så de kan vurdere risikoen for en bestemt aktivitet. Oplysningerne skal så vidt muligt være komplette og gives tidligt nok til, at dette kan ske. Link til Århuskonventionens hjemmeside: [Introduction | UNECE](#)

⁶ United Nation, United Nations Convention Against Corruption, New York, 2004: [UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST CORRUPTION \(unodc.org\)](#)

Regeringen bør også sørge for, at juridiske personer eller individer, der har lidt tab som følge af korrupsion, herunder regeringen selv, kommuner og lokalsamfund, får ret til at anlægge sag mod de ansvarlige for at få erstatning.

(iv) Whistleblower-beskyttelse bør anses som en nødvendig forudsætning for bekæmpelse af korrupsion, for transparens og for adgangen til relevant information til offentligheden: Regeringen bør indføre mekanismer, der tager sigte på at beskytte enhver, der i god tro og med rimelig grund rapporterer fakta om alvorlige lovovertrædelser til de relevante myndigheder.

(v) I forhold til storskala-mineprojekter bør lokalsamfund have ret til et omkostningsfrit, forudgående og informeret samtykke, herunder ret til at sige nej til minedrift⁷.

(vi) Tildeling af efterforskningstilladelser bør ikke automatisk føre til tildeling af udnyttelsestilladelser. Enhver efterforskningstilladelse bør indeholde en ansvarsfraskrivelse, der sikrer, at myndighederne ikke bliver erstatningspligtige, hvis der ikke efterfølgende bliver givet en udnyttelsestilladelse uanset årsagen hertil. Dette bør også gælde for udnyttelsestilladelser, hvis de, efter de er givet, tilbagekaldes som følge af sundheds- og miljømæssige problemer, der er opstået under driften af mineprojektet.

(vii) Minedrift bør forbydes i naturbeskyttelsesområder og under havoverfladen, og verdensarvkonsekvensvurderinger af alle storskala-mineprojekter nær ved Grønlands 3 UNESCO-verdensarvområder bør gøres obligatoriske. En beslutning om at tildele et sådant mineprojekt en udnyttelsestilladelse bør ikke træffes, før det er forelagt UNESCO til vurdering i overensstemmelse med §172 i de Operationelle retningslinjer for verdensarvskonventionen⁸. Verdensarvkonsekvensvurderingen bør tage den samlede effekt af alle andre mineprojekter i området i betragtning.

For yderligere oplysninger, kontakt:

[NOAH Friends of the Earth Denmark](#): Niels Henrik Hooge, tlf.: +45 21 83 79 94, e-mail: nielshenrik@noah.dk Erik Jensen, tlf.: +299 27 63 37, e-mail: erikjensen1967@icloud.com og Palle Bendsen, tlf.: +45 30 13 76 95, e-mail: pnb@ydun.net

[VedvarendeEnergi](#): Hans Pedersen, tlf.: +45 51 92 24 14, e-mail: pedersen@ve.dk og Gunnar Boye Olesen, tlf. +45 24 26 99 33, e-mail: gbo@ve.dk

⁷ For mere om dette og lignende emner, se Friends of the Earth Europe and others, Driving destructive mining, June 2021: [YLNM EU Page 1.jpg \(friendsoftheearth.eu\)](#)

⁸ UNESCO Verdensarvcenter, Operationelle retningslinjer for verdensarvskonventionen, Paris, januar 2008: [Operationelle retningslinjer for verdensarven \(slks.dk\)](#)

Grup de Científics i Tècnics per un Futur No Nuclear / Group of Scientists and Engineers for a Non-Nuclear Future: Pep Puig i Boix, e-mail: [gctpfnn\(at\)energiasostenible.org](mailto:gctpfnn@energiasostenible.org)

Kan også kontaktes:

Ekspert i radioaktivitet og minedrift: Jari Natunen, Finnish Association for Nature Conservation, formand for Mining Watch Finland, særlig rådgiver, Ph.d., tlf.: +358 40 21 00 453, e-mail: [jari.natunen\(at\)sl.fi](mailto:jari.natunen@sl.fi)